

DIDYSIS POKALBIS

Į Lietuvą vis dar grįžtama

Lietuvių, gyvenusių užsienyje, visuomeninė organizacija „Sugrįžus“ LGUVO skaičiuoja jau septintus metus. Savo veiklą prasidėjusi kaip burianti iš Amerikos sugrįžusius (LGAVO), dabar organizacija neišskiria nei vieno – priima visus, ilgiau ar trumpiau gyvenusius užsienyje. Su organizacijos „Sugrįžus“ prezidentu **Edmundu Atkočiūnu** kalbasi **Vitalius Zaikuskas**.

– Kam kilo mintis sukurti tokią organizaciją? Dėl ko ją įkūrėte?

– Idėja kilo Mindaugui Kazlauskui, kuris darbuojasi vienos įmonės atstovybėje. Jis, dar gyvendamas užsienyje, sugalvojo, kad reiktų tokios organizacijos, kuri pagelbėtų sugrįžtantiems. Visgi dabar gyvenimas keičiasi sparčiai, sparčiai keičiasi ir įstatymai, tvarka, todėl sugrįžusiems iš kitų kultūrų nėra lengva vėl susigaudyti Lietuvos pasikeitimuose. O ką jau bekalbėti apie tuos, kurie Lietuvos nematę dvidešimt-trisdešimt ar dar daugiau metų. Pirminė mintis buvo įsteigti klubą sugrįžusiems ar ketinantiems sugrįžti. Vieną dieną, 2006 metų vasarą, Vilniuje susirinko apie 17 žmonių, kurie jau buvo gerokai paragavę gyvenimo Jungtinėse Amerikos Valstijose. Dar po pusmečio, 2007 metų vasario 1 dieną, įvyko Steigiamasis susirinkimas, nes klubo statusas jau nebeįtikino – reikėjo didesnių sparnų. Buvo išrinkta taryba, valdyba, nusistatyti veiklos uždaviniai, tikslai ir veiklos gairės. Misija – ji nepasikeitė iki šiol – vienyti JAV gyvenusius ir apsisprendusius ar svarstančius sugrįžti, pagelbėti jiems patarimais, paaiškinimais, visokeriopai iš naujo integruotis į visuomenę, palengvinti jų adaptaciją. Svarbu buvo ir skatinti lietuvius sugrįžti, dalintis ir perimti patirtis, dalyvauti bendrose veiklose, skatinti verslą ir investicijas į Lietuvą. Pirmuoju valdybos prezidentu buvo išrinktas Biotechnologijos instituto biotermodinamikos ir vaistų tyrimo laboratorijos vadovas, instituto tarybos narys dr. Daumantas Matulis. Dar po kurio laiko prezidentu išrinko mane, ir taip dirbu jau trečią kadenciją.

– Ar pakito jūsų veikla nuo įkūrimo iki šių dienų?

– Dabar pasaulis greitai keičiasi, viskas greitai tobulėja, todėl kai kurios buvusios mūsų veiklos sritys pakito, kai ko atsisakėme, kai ką naujo sugalvojome. Daugiau orientuojamės į kultūrinę pusę, savišvietą, nes mes nebegalime konkuruoti su internetu – jei reikalinga kokia informacija (teisinė, juridinė ar pan.), viskas lengvai randama ir pasiekama. Tačiau jeigu kam reikia mūsų pagalbos – bet kokių klausimų – niekam ir niekada nesame atsisakę padėti ar patarti.

Mes dažnai renkamės į kultūrinius renginius, susitikimus su žinomiausiais meno, kultūros žmonėmis, tačiau dažnai kviečiamės ir politikus, kurie

turi ką mums pasakyti ir kuo būti naudingi. Paminėčiau visai neseniai Amerikos ambasadoje vykusį išpūdingą poezijos vakarą su Rimu Užgiriu, New York gimusiu lietuviu. Su Tomu Venclovu vakarajome jo namuose. Jeigu kam įdomu, apie mūsų veiklą plačiau gali paskaityti mūsų tinklalapyje: www.sugrizus.lt. Ten pamatysite, jog tikrai nesėdime ramiai sudėję rankas.

– Gal jau praėjo reemigracijos iš JAV banga? Kas norėjo – tie jau sugrįžo? Ar čia tik man taip atrodo?

– Tikrai ne, žmonės grįžta nuolat. Mes visada laukiame naujai sugrįžusių. Dažniausiai jie mūsų klausia patarimo, ar jiems verta čia likti, kaip veikia mokykla, kokie uždariai... Suprantu, kad apsispręsti nėra taip jau paprasta ir lengva. Sunku įvertinti vieno krašto privalumus ir trūkumus ar juos sulyginti su kitos šalies privalumais ir trūkumais. Visgi žmonės nori pastovumo, mes nesame klajoklių tauta. Jeigu reikia kokios praktinės pagalbos – suteikiame visuomet. Nes gerai atsimename, ką patys esame išgyvenę.

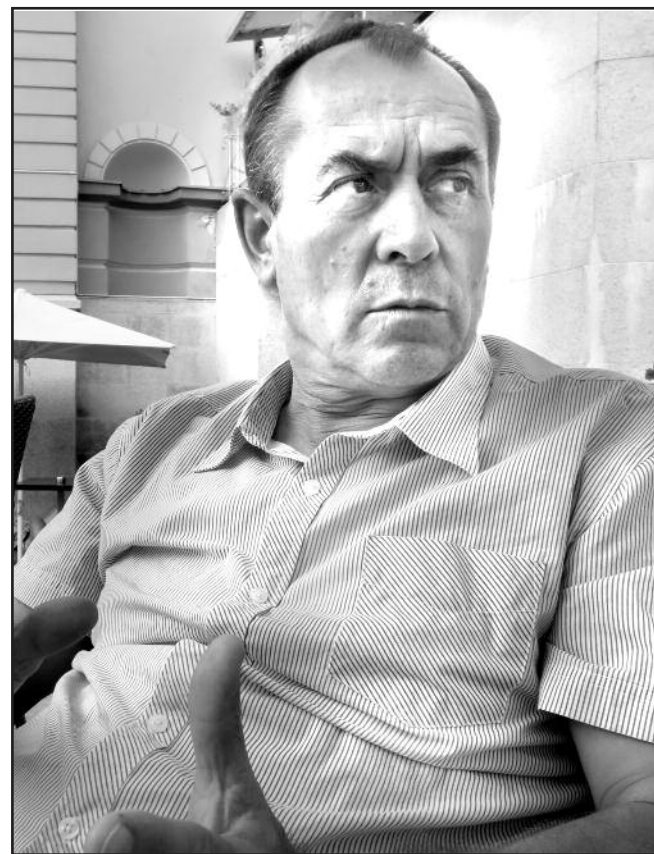
Žinoma, ne visi iškart nusprendžia – kai kurie grįžta atgal, dar pasvarsto, ir dar kartą bando sugrįžti ir apsisototi Lietuvoje visam laikui. Kraujas ir protėviai turbūt žmones šaukia sugrįžti prie savo ištakų. Tačiau gyvenus JAV nėra taip paprasta, kaip atrodytų iš pirmo žvilgsnio, palikti savomis tapusias aplinkas, pertraukti per metų metus susidariusius socialinius ryšius, ekonominius saitus.

– Kas labiausiai netenkina? Kokios priežastys dažniausiai sutrukdo apsisototi Lietuvoje?

– Be abejo, tai atlyginimai. Vien dėl darbo užmokesčių žmonės dažniausiai neužsibūna Lietuvoje. Sunku išgyventi mūsų sąlygomis. Tačiau būna ir sunkiai nusakomų priežasčių. Štai žmogus – lietuvis, tačiau sako, kad blogai jaučiasi Lietuvoje ir kaip save beįtikinėtų, negali čia apsiprasti, jaučiasi svetimas ir gana...

Jeigu būtų galima pas mus uždirbti – tikrai visai kitokie būtų sugrįžtančiųjų srautai. Tie, kam pavyksta įsitaisyti geruose darbuose, labai lengvai ir sėkmingai čia įsikuria. Beje, šią vasarą daug žmonių sugrįžo iš Anglijos. Čia likę broliai ir seserys, čia likę tėvai, ir tai labai traukia sugrįžti. Tačiau dažnas sako: Londone aš dirbdamas juodą darbą uždirbu kur kas didesnius pinigus, nei čia užimdamas garbingas pareigas. Užsienyje žmonės uždirba nepalyginamai didesnius pinigus – Švedijoje kraudamas malkas žmogus gauna 6 tūkstančius litų, kas Lietuvos darbuotojui atrodo kaip pasakojimas apie baroną Miunhauzeną – melagių melagį. Tokia yra tikrovė.

Noras sugrįžti prie savo šaknų yra labai stiprus. Žmonės vis galvoja apie Lietuvą, moko savo vaikus lietuvių kalbos. Pažinojau vieną šeimą, kuri kiekvieną šeštadienį greitkelio važiuodavo iki kito miesto tris su puse valandos (į vieną pusę) – tik tam, kad jų vaikas nepraleistų lietuvių kalbos pamokėlių.

Edmundas Atkočiūnas.

V. Zaikuskas nuotr.

Stebėtinai ir tiesiog jaudinantis atkaklumas.

– O kas dar sugrįžtantiems, be jau minėtųjų finansinių dalykų, nepatinka čia, kas skaudžiausiai nuvilia?

– Pirmiausia, pabuvę Europoje, jie pamato visai kitokius, per šimtmečius susiklosčiusius santykius tarp žmonių. Juos nustebina visai kitoks demokratijos skonis, kitokios bendravimo formos tarp žmonių – kokių jie nėra lig tol nei matę, nei patyrę, net galbūt neįsivaizdavo, kad tai dar vis egzistuoja. Mes visgi esame provincialių požiūrių, provincialios mąstysenos, provincialių nuostatų piliečiai. Kartais pajunti, kad nuo tamsaus patriarchališko XIX amžiaus kaimo mentaliteto nesame pasistūmėję priekinė per nago juodymą. Ir daug kur tai gali pastebėti: ir gatvėje, ir viešame gyvenime, tarp politikų.

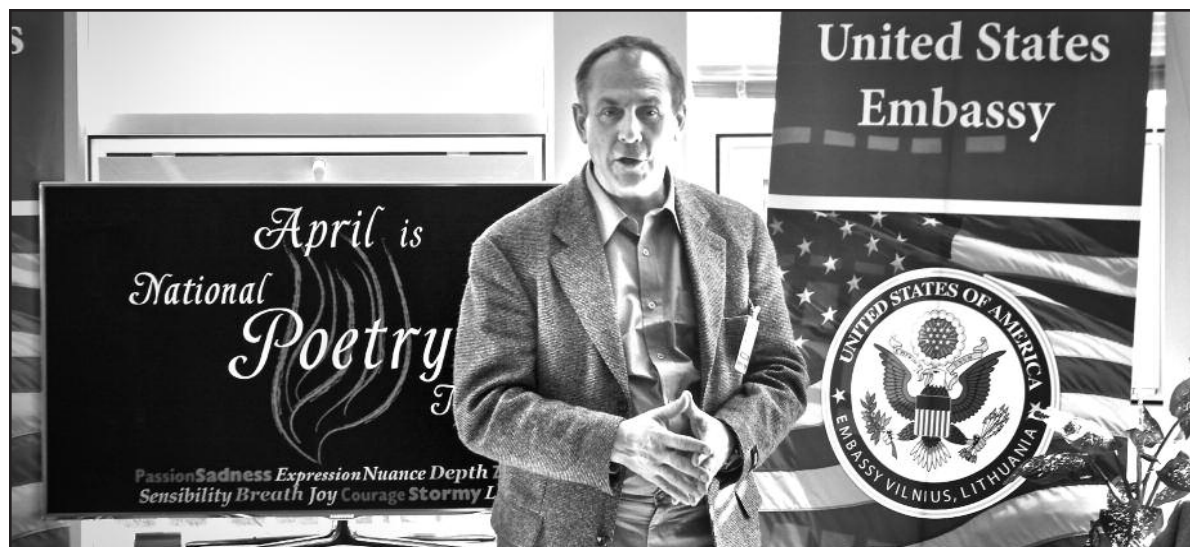
Tiesa, reikia pripažinti, kad tokio mentaliteto žmonių, kilusių iš Lietuvos, aš pats esu sutikęs ir gyvendamas Amerikoje. Tas tamsus ir piktas tamsuoliškumas niekur nepranyksta. Jis gajus visur. Tokie žmonės neįsiliejo į amerikiečių visuomenę: ji jų tokių nepriėmė, jie jai buvo nereikalingi ir atgrasūs. Jie liko gyventi patys su savimi. Tačiau baisiausia, kad jie taip ir nesuprato, kodėl taip susiklostė, nematė savo baisumo, kaltino visuomenę, bet ne savo tamsumą ir agresyvų provincialumą. Jeigu tokių prieškarinio Lietuvoje buvo daugiau, jeigu tai ne atskiri asmenys, tarsi nukritę iš mėnulio – tai ne koks tas prieškarinio lietuviškas kaimas buvo. Kaip mano senelio brolis man, dar vaiku, pasakodavo, kad kaimynas kaimyną duodavo teisman, jei višta užklydo į jo teritoriją ir, neduok Dieve, pakapstė žemę... Tačiau, žinoma, yra ir kitokių – sveikai reaguojančių į gyvenimo permainas, sugebančių prie jų vikriai prisitaikyti, susigyventi su jomis.

– Man labai įdomu jūsų samprotavimų klausytis, tačiau grįžkime prie temos apie jūsų organizaciją. Kokios dar pagalbos žmonės gali tikėtis iš LGUVO?

– „Sugrįžus“ yra verslininkų, menininkų, teisininkų, politikų, mes bendradarbiaujame su kitomis organizacijomis, su Pasaulio Lietuvių Bendruomene ir pan. Būtų sunku apibrėžti visas sritis, kuriose mes galime padėti. Pasinaudojame vienas kito patirtimis, patarimais, žiniomis.

– O jūsų yra daug?

– Registruotų, mokančių simbolinį 10 litų metinį mokestį, yra apie 300 žmonių. Ir kaip sakiau, pačių įvairiausių verslo ar mokslo sričių. Taigi, mes esame graži, draugiška ir geranoriška bendruomenė. Laukiame visų. Ir tų, kuriems pagalbos nereikia. Jei norite susitikti su mielais ir šiltais žmonėmis, pasijusti tarp „saviškių“ su amerikietišku aromatu – kviečiame. Ryšiai ir visi mūsų numatytieji ateities ir buvusieji renginiai bei šventės – mūsų internetinėje svetainėje: www.sugrizus.lt.

Poezijos popietė JAV ambasadoje Vilniuje.

LGUVO archyvo nuotr.